

Kapsētām ir savs likums

Egita Terēze Jonāne

Pašvaldībām ir pienākums izveidot un uzturēt elektronisko kapsētu apbedījumu reģistru, jo to nosaka Kapsētu likums – vienotais regulējums visām pašvaldībām. Turpat atrunātas arī citas prasības, un tās “Vietējā Latgales Avīze” uzsvēra, uzklāusot arī apbedīšanas pakalpojumu sniedzēju, kapu pārvaldnieku un pašvaldību viedokļus un pieredzi.

Ievads

Kamēr nebija Kapsētu likuma, tikmēr pašvaldības kapsētas apsaimniekoja, ievērojot pašu pieņemtos saistošos noteikumus. Tur pašvaldības pēc saviem ieskatiem noteica kapsētu ierīkošanas, uzturēšanas, kapa vietu piešķiršanas u. c. nosacījumus. Valstī nebija normatīvo aktu, kas uzsvērtu nezināmu/ neidentificētu personu apbedīšanu, kremēšanu, informācijas pieejamību par veikto apbedījumu vietām vai kolumbārijos izvietotajām urnām un informācijas aktualizēšanu Fizisko personu reģistrā par mirušās personas apbedīšanu.

Ko nosaka Kapsētu likums?

Tagad pašvaldībām jāpilda Kapsētu likums, kas darbojas no šī gada 29. aprīļa. Ko tas nosaka?

Viena no pamatprasībām ir ieviest elektronisku kapsētu apbedījumu reģistru jeb digitalizēt visas kapsētas, kuras apsaimnieko pašvaldība. (Par to lasiet tālāk.)

Likumā arī atrunāti ļoti praktiski pasākumi, piemēram, pie izejas kapsētā ir jābūt norādītam kapsētas nosaukumam un kapsētas apmeklēšanas prasībām, kapsētas apsaimniekotāja nosaukumam vai vārdam un tālruna numuram. Turpat pie kapsētas jābūt vismaz vienai atkritumu savākšanas vietai.

Likums uzsver, ka arī privāto kapsētu īpašniekiem jāsniedz informācija vietējai pašvaldībai, tā savukārt ievadīs to pieminētajā publiskajā kapsētu apbedījumu reģistrā.

Vēl viens svarīgs likuma uzsverums – ja pašvaldība uz iesnieguma pamata ir piešķirusi kapavietu, tad iesnieguma iesniedzējs kļūst par kapavietas turētāju, un viņam ar likumu drīkst novietot pieminekli, soliņu, stādīt puķes vai košumkrūmus. Viņa pienākums ir arī kopt kapavietu. Ja kapa vieta trīs gadus aizaug ar zāli, pašvaldība drīkst atņemt kapavietas turēšanas tiesības. Turpat likumā teikts, ka virsapbedījumu drīkst veikt kapavietā, kur mirušais apbedīts ne agrāk kā pirms 20 gadiem. Izņēmums – ja kapsētā novērotas augšnes vai gruntsūdeņu īpatnības (tad pašvaldība var noteikt citus nosacījumus).

Kremēt mirušo – tas Latgalē vēl nav tik populārs pasākums, kā tas ir ārvalstīs, tomēr, ja piederīgie kremē mirušo, viņiem pēc Kapsētu likuma arī jāinformē kapu pārvaldnieks par bērēm, viņš savukārt izskaidros, ka urna kapā jānovieto vismaz 0,5 m dziļumā (jāiestarpina, ka zārks jāievieto vismaz 1,5–2 m dziļumā). Urnu var novietot arī kolumbārijā, kas bieži vien atrodas krematorijas tuvumā.

Tāpat Kapsētu likums nosaka kārtību, kā pašvaldībai jānodrošina nezināmu cilvēku un bezpiederīgo apbedīšana vai kremācija. Savukārt kapličas un citas kulta ēkas pašvaldība uztur, pamatojoties uz pašas izdotajiem saistošajiem noteikumiem.

Augšdaugavas novada pieredze

Augšdaugavas novada pašvaldība bija viena no pirmajām Latgalē, kura digitalizēja kapsētas, un, kā teica šīs pašvaldības Īpašumu nodaļas vadītāja Ilze Ondzule, pievienojoties Ilūkstes novadam, ir sācies kapsētu digitalizācijas jaunais posms.

«Kāpēc mēs digitalizējām tobrīd Daugavpils novada lielākās kapsētas? (*Ja atminamies, tad Augšdaugavas novads tapa pēc Daugavpils novada un Ilūkstes novada apvienošanas – E.T.J.*). Mēs to darījām, lai apzinātu, kādas kapsētas pieder pašvaldībai, lai iezīmētu plānā kapa vietas, infrastruktūru, kokus, soliņus utt. Tāpat svarīgi bija apzināt informāciju par mirušajiem un viņa piederīgajiem, kas līdz šim bija ierakstīti tikai kapsētu grāmatās. Taču ne visur kapsētu grāmatas bija – daļai tās bija vai nu pazudušas, vai nebija ievadīta pilnīgi visa informācija. Tāpēc nolēmām, ka jābūt vienotai kapsētu datu bāzei,» pastāstīja Ilze Ondzule.

Lai digitalizētu kapsētas un izveidotu datu bāzi, ko varētu lietot ne tikai kapu pārvaldnieki, bet arī piederīgie, Daugavpils novada pašvaldība piesaistīja Lauku atbalsta dienesta administrēto Eiropas Savienības fondu finansējumu. Šo darbu veica uzņēmums SIA «Cemety» par 60 379 eiro (no tiem 45 000 eiro – Eiropas Savienības atbalsts). Protī, gan digitalizēja 46 lielākās kapsētas, gan izveidoja elektronisko kapsētu apbedījumu reģistru.

Ilze Ondzule pastāstīja:

«Varu tikai uzlielīt uzņēmuma cilvēkus par atbildību, ar kādu viņi veica šo darbu. Viens speciālists nomērija kapa vietu, otrs speciālists nolasīja, pierakstīja un nofotografēja to, kas rakstīts uz kapa pieminekļa, un visbeidzot nāca kvalitātes speciālists, kurš pārlicinājās, vai viss padarīts labi.»

Šī reģistra adrese ir www.cemety.lv. Uz raksta tapšanas laiku šajā interneta datu bāzē bija reģistrētas 618 kapsētas ar gandrīz diviem miljoniem apbedīto.

Ilze Ondzule atzina, ka šāda datu bāze ir liels palīgs piederīgajiem, kuri mīļos pavada pēdējā gaitā vai meklē savus sen mirušos radniekus. Tur pieejama informācija par konkrētu kapsētu, kapsētas plāns, kur norādīti visi apbedījumi, mirušo personu dati, ievadīti, pamatojoties uz miršanas apliecību, un turpat pieejams arī kapu pārvaldnieka tālruna numurs un e-pasta adrese. Tikmēr kapu pārvaldnieks šajā portālā publicē arī informāciju par tām kapavietām, kas nav koptas ilgāku laiku, brīdina, ka tur drīkstēs veikt virsapbedījumu.

Kā teikts iepriekš, Augšdaugavas novada pašvaldība meklēs finansējumu jaunam digitalizācijas posmam, proti, no 135 pašvaldības kapsētām ir jādigitalizē 89, un pēc aptuvenām aplēsēm tam būs nepieciešami vairāk nekā 100 000 eiro. Ilze Ondzule pieļāva, ka kapsētu skaits pieaugs, jo dažādu konfesiju draudzes arvien biežāk piedāvā pašvaldībai pārņemt draudžu kapus.

Daugavpils pašvaldības pieredze

Noslēgusies Grīvas kapsētas labās puses un Veco Garnizona kapu digitalizācija Daugavpilī, presi informēja Daugavpils Komunālās saimniecības pārvalde, uzsverot, ka šis pasākums izmaksāja 16 480 eiro.

Apbedījumu dati, apkopoti 5,8 ha plašajā Grīvas kapsētā un 7,65 ha lielajos Vecajos Garnizona kapos, ievadīti jau pieminētajā tīmekļvietnē www.cemety.lv. Šobrīd tur pieejama informācija par vairāk nekā 83 000 apbedījumu Daugavpilī.

Jāpiebilst, ka Daugavpils pašvaldībai pieder astoņas kapsētas ar gandrīz 100 ha lielu kopējo platību, un iepriekš jau tika digitalizēti Luterāņu, Katoļu, Pareizticīgo, Vecticībnieku un Ligiņišķu kapi. Kapsētu digitalizāciju pašvaldība uzsāka 2020. gadā.

Līksnas pagasta kapu pārvaldnieks Aldis Rokjāns:

«Kapu pārvaldnieks ir tas, kurš ierāda jauno apbedījuma vietu un ievada datus elektroniskajā kapsētu apbedījumu reģistrā. Reālajā dzīvē tas notiek tā. Piederīgie piezvana un mēs vienojamies par laiku, kad dodamies uz konkrētajiem kapiem (mans tālrunis nav izslēgts visu diennakti, arī brīvdienās, piederīgie ir zvanijuši pat desmitos vakarā). Ierodoties kapsētā, es izpētu, vai tur var veikt apbedījumu (dažreiz piederīgie prasa veikt virsapbedījumu, jo blakus dzimtas kapiem brīvas zemes nav, un tad es skatos, vai no apbedīšanas brīža ir pagājuši vismaz 20 gadi), un tikai tad ierādu kapavietu. Pēc tam visus datus par mirušo un piederīgajiem ierakstu kapu grāmatā, vēlāk to pašu rakstu elektroniskajā kapsētu apbedījumu reģistrā. Tā ir ērta datu bāze, vienīgi informācijas precizēšana, labošana prasa ilgāku laiku.»

Līvānu apbedīšanas biroja “Namejs” pārstāve Sanita Lazdāne:

«Ja pašvaldības izveidos šo elektronisko kapsētu apbedījumu reģistru, tas būs liels atbalsts iedzīvotājiem, kapsētu pārvaldniekiem un mums, apbedītājiem. Pieņemsim, ka kundze, kura dzīvo ārzemē, vēlas atrast savas dzimtas kapus. Viņa ieraksta dzimtas uzvārdu elektronisko kapsētu apbedījumu reģistrā, tur ir pilnīgi viss – mirušā vārds un uzvārds, dzimšanas un miršanas dati, apbedīšanas datums, arī kapa vietas piešķiršanas datums, kapa vietas numurs. Mums, apbedītājiem, būs vienkāršāk sazināties ar kapu pārvaldnieku, vienkāršāk sameklēt pieteikto apbedījuma vietu (visbiežāk piederīgie mīļos apbedī vienuviet), jo šajā reģistrā ir viss – kapsētas adrese, kapavietu shēmas utt. Turpat var atrast arī uzņēmumus, kas veic kapu labiekārtošanu.»

Sanitas Lazdānes foto un Egitas Terēzes Jonānes kolāža

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». Par projekta raksta «Kapsētām ir savs likums» saturu atbild SIA «Vietējā».

MAF
Mediju atbalsta fonds